

HELMIR



IV. úrgangur

WINNIPEG, 1908.

10. blað.

ÚTI.

Þegar sólin heitum hellir
haddi nið'r um fell og grundir,
fuglar syngja, en ljósar lindur
leika' á silfurstrengi undir- --

Sumri hallar, sólrás lækkar,
svipir fjölga, skuggar lengjast,
stjörnur, tungl og hríngað
hauður
huldum vinaböndum tengjast.

Út eg stekk með sól í sinni,
syng með fuglum, renn með
lindur,
æskudrauma sæði sái,
safna' á vonarakri bindum.

Svalur gustur hlær við hlustir,
hans í bylgjum mig eg lauga,--
en í rökkurbrigðum berst mér
bros frá hýru stjörnu auga.

Aldrei dýrri átti' eg drauma,
aldrei styttri leið til skýja.
Aldrei fannst mér fegra lífið,--
fegri vonarstjarnan nýja.

VÍÐAR.



Frjálslyndur kristinnómur.

Prédikun flutt í íslenzku Unitara-kyrkjunni í Winnipeg, haustið 1906, af

Síra Lewis G. Wilson,

skrifara Ameríska Unitarafélagsins í Boston, Mass.

Fyrir en vér förum að athuga framför frjálslyndrar kristinnar trúar sem áreiðanlegann hlut, mun hver meðal skyni gæddur maður biðja oss um einhverja sönnun fyrir því að trúarbrögðin sjálf hljóti að eiga nokkra framtíð fyrir höndum. Vér vitum að samdar eru fjölmargar bækur, óteljandi ritgjörðir og fyrirlestrar, til að sýna fram á að trúarbrögðin sjálf séu lítið meir en eftirstöðvar hjátrúar og hleypidóma fornaldarinnar. Ef aftur á móti trúarbrögðin sjálf eru samfara mannlegu edli, í þeim sama skilningi og minnið, meðvitundin og ígrundanin; ef þau verða að vera til, eins og lungun, hjartað og heilinn í líkamanum, svo líkaminn geti verið til, þá getum vér íhugað einhverja vissa þýðingu þeirra, eins og útleggingu hins frjálslynda kristindóms á þeim.

Hið allra vanalegasta yfirlit yfir trúarbrögðin er frá tveimur gagnstæðum hliðum. Stór meiri hluti kristinna manna, svo kallaðra, skoða trúarbrögðin eins og eitthvað er algjörlega liggja fyrir utan mannlegt edli og mannleg tilvera sé í edli sínu þeim móthverf. Og maðurinn öðlast þau með ýmsum ytri athöfnum eins og siðum seremoníum, sakramentum og trúarjátningum. Tökum til d. Kaþólsku kyrkjuna. Kenning hennar er, að sér hafi verið fengin trúin til varðveislu og á ýmsan yfirnáttúrlegann hátt útbýti hún henni til einstaklinganna gegn um presta sína og embættlinga. Maðurinn er liggur fyrir dauðans dyrum, getur sent eftir prestinum sínum og hann veitir honum sakramenti er tryggir honum allar náðar og helgunar gjafir.

Stórum hluta Próttestanta er kent það, að trúin sé *eitthvað* er þeir verði að „öðlast.“ Rannsóknir meðal fávísra svertingja í Suður-ríkjunum hafa sýnt að þeir skoða trúna líkamlegs edlis til dæmis, ef meðan á „afturhvarfs-bænasamkomum“ stendur, einhver kennir einhverra undarlegra tilfinninga, eins og setji að

honum hroll, eða falli yfir hann magnleysi eða grípi hann æstur taugatitringur, hrópar hann upp að hann hafi „öðlast trú.“ Samskonar skoðun á trú, er alment innan allra Evangelísk-Orþodoxra kyrkna. Trúin er varningur er menn verða að eignast, óskyldur mannlegu eðli, trygging gegn öllum mannlegum meinum, syndar, vanþekkingar og þjáningar.

Aftur á móti frá hinni hliðinni eru trúarbrögðin skoðuð sem eiginlegleiki mannlegs meðvitundarlífs, og er það undantekningarlaust skoðun frjálstrúar manna. Trúin er sérskilinn kraftur meðfæddur mannlegu lífi, alls ekki utan að komandi, en líkur öðrum eiginlegleikum mannsins tilheyrandi lífsheildinni sjálfri, og má æfa hann og göfga, beina honum og brúka hann í allri mannlegri starfsemi, eins og hægt er að beina og stjórna hverju öðru virkilegu afli. Hún er auk heldur sá æðsti kraftur mannlegrar tilveru, er vér þekkjum, því hún ræður að miklu leyti eðli og tilgangi allra mannlegra gjörða. Þessi skoðun hefir fengið vald yfir flestum hugsandi mönnum, sérstaklega nú á síðari áruni, síðan framþróunar kenningin varð kunn. Strax og mannlegur hugur fékk sjálfs-meðvitund fékk hann meðvitund um það, sem ytra bjó og ekki var hann sjálfur. Og er tímar liðu, fann hann að innra bjó örlítið brot þess eilífa skilnings á réttu og röngu, er stjórnaði og leiðbeindi hugsunum hans. Og eftir því sem óx reynsla mannkynsins, óx einnig tilfinningin fyrir leyndardómi lífsins, unz mannessálin smáa fann sig knúða, að öðru leytinu, til að laga sig eftir ytri kringumstæðum, og að hinu leytinu eftir hinni ævarandi meðvitund um tilveru guðs. Og frá þessum orsökum hefir þroskast hin mikla undursmið vorrar andlegu tilveru, unz nú, að vér finnum að trúin hefir öðlast þann kraft og það innra vald, er mannkynið sjálft getur ekki umflúið þótt það svo gjarnan vildi.

Þetta er almennasta skoðanin um eðli trúarbragðanna, meðal frjálstrúarmanna nú. Og láta þeir sig það mestu verða, að öllu afli andlega lífsins sé viturlega stjórnað og beitt í þarfir *mannlegra* framfara. Ef nokkuð á að geta haft varanlegt gildi má það ekki vera gagnstríðandi samvizku manna, það verður að vera eilíflega satt, trúarlegs eðlis! Sé þessu afli ekki stjórn-

að af allri þeirri þekkingu, sem vér höfum öðlast, allri þeirri varfærnu vísindalegu reynzlu, er skýrir lífsgátuna, verðum vér að láta það letjast og hverfa, ella leiðir það mannkynið út í ófgar, er gjörir það hlægilegt í sínum eigin augum. Eils og átt hefir sér stað áður, svo er enn, þar sem því er ekki skynsamlega stjórnað, umbreytir það heilum kynslóðum, í æpandi trúða, andsjúka iðrendur, Skekkla og ofstakisfulla varðlataia af öllum tegundum, og átrúendur á þá skoðun á mannlegu lífi bæði þessa heims og annars, er ofbýður öllu heilbrigðu viti, og sárir og svívirðir hverja ærlega og eðlilega tilfinningu. Á sama hátt og rafurmagni, verðum vér að beita því skynsamlega og stjórna því, eða bíða tjón af. Þekking vor typt og þrautreynd, stendur augliti til auglitis við frumaf það, er gjört getur líf vort að lífi. Verðkaup lífsins er iðni og fullkomnun, í trú eins og öllum öðrum hlutum. Og ef vér ætlum trúnni, um komandi tíð, að halda áfram að vera aðal ljós alls vors útsýnis, verður það skylda vor, að útleggja hana sem skýrast og skynsamlegast, og fága hana og fullkomna, eftir því sem þarfir mannfélagsins aukast og margfaldast. Vér getum ekki treyst eingöngu á erfðar lífsskoðanir, —eytt bæði höfuðstól og vöxtum, án þess að verða andlega gjaldþrota. Það er skylda vor, að útfæra svo hinar andlegu hreyfingar er hingað til hafa upplýst og uppörfað þessa veröld að þær haldi áfram að fullnægja kröfum sívaxandi mannheima.

Það hefir margsinnis verið sagt, að kyrkjuleysingjum og öðrum, er enn að nafninu til eru meðlimir kristinnar kyrkju, finnist ekki trúarbrögðin yfir það heila tekið, né kristindómurinn sem einstaklingstrú hafi nokkra sérstaka þýðingu til að bera. Mörgu góðu fólki finnst öll höfuðatriði trúarlífsins vera í þoku og bundin ákaflegri óvissu. Af því það hefir ekki gjört sér grein fyrir því, að trúin er afl innan mannlegrar tilveru, á sama hátt og rafurmagnið er kraftur hins ytra heims, finnst því hún vera tilbúningur einn og draumórar, er hvorki snerti röð né rás viðburðanna— samsafn fáránlegra hugmynda um guðlega veru, annað líf, og frelsun frá— enginn veit eiginlega hverju. En þetta kemur til af því, að almenna skoðunin á merkingu trúarinnar er orðin á eftir, hefir ekki vaxið samhliða dómgreind og

skilningi manna. Nútíðarlugsjónir manna krefjast þeirrar útleggingar á lífinu, er dragi fram skyldleika þess við þessa jönd og alt, sem á henni er, í stað smáhéraðs á yfirborði hennar, og reikistjörnur, sólkerfin, alheiminn, en í þess stað býður orþodox kristindómur mönnum þær lífsskoðanir, er til urðu á fyrstu öldum tímatafs vors, þegar allir héldu að jöndin væri flöt og himininn úr gleri.

Sem Unitarar reynum vér sífellt að breikka sjóndeildarhring trúarinnar, eftir því sem líf vort nær æðri sjónarháðum, að sama hlutfalli og þekking vor eykst á þessum heimi, er vér búum í. Vér trúum á ýms ævarandi sannleiksatriði, er vér megum halda oss við og byggja á, án alls ótta, að nokkur umbreyting eða opinberun fái þeim nokkru sinni kollvarpað. Til dæmis, vér trúum á Stærðfræðina. Vér viðurkennum nýtsemi stærðfræðinnar, og vér trúum, að sem vísindagrein byggist hún á óyggjandi sannleika, sannleika, er skynsemi mannsins þarf engar æðri sannanir á. Vér vitum að Euklid kunnngjörði sumar höfuðreglur stærðfræðinnar. En Euklid bjó ekki þær reglur til, svo vér trúum þeim ekki að eins vegna Euklids. Hann fann lögmál stærðfræðinnar hér í heimi, og vér trúum á það lögmál vegna þess, að mannleg skynsemi væri ekki sjálfri sér samkvæm, ef hún hafnaði því. „Þeir hlutir, sem jafnir eru að ummáli, eru jafnir að stærð,“ og allar hinar meginreglurnar, eru alfullkomin og óyggjandi sannindi, og hver sem neitar þeim, ber með sér, að hann er ekki heilbrigður á viti, og er alls ófær til allrar andlegrar áreynslu.

Sama má segja um Söngfræðina. Þar er áttunda skiftingin, er ekki verður komist upp fyrir, ekki umflúin, ekki ónýtt. Á henni byggist öll sönn söngfræði, og á lögmáli hreims og hljóðfalls. Þess utan er ekkert til nema hjáræmi og háreysti. En ekki trúum vér á söngfræðina vegna Haydn's eða Bach's eða nokkurs annars manns, er kunnngjört hefir þau eilíf-sönnu lög, er öll hljómfæði byggist á. Er vér trúum á þessi lög, vegna þess að eðli vorrar eigin tilveru knýr oss til þess. Mannlegt eyra og mannleg skynsemi heimtar, að þeim sé hlýtt, og ósannindi hjáræminnar er þeim með öllu óbærileg.

Sama er með Efnafræði. Efnafræðin byggir á að til séu sérstök frumefni er ekki verði framfar sundurgreind. Og þessi frumefni undir vissum skilyrðum, samlaga sig með þeim lituða og hárvissu er aldrei fær brugdist, hlýðandi æ og ætíð eilífum óumbreytanlegum lögum. Væri það annan veg, væri öll skilyrði mannlegs lífs horfin. Nú trúum vér ekki á þessi undursamlegu lög Efnafræðinnar, eingöngu vegna vísindamannanna góðfrægu er fyrstir uppgötvuðu þau. Súrefnið (*oxygen*) var til í loftinu, og á því byggðist lífsviðhaldið á jörðunni, löngu áður en Dr. Priestley fann það. *Klórín, Potassium, Sodium og Magnesium*, voru hér í heimi áður en Sir Humphrey Davy uppgötvaði þau. Og öll kunn og ókunn efni verkuðu hvert á annað, breyttust, sameinuðust og sundurleystust eftir ófrávikjanlegum stærðfræðislegum hlutföllum, löngu áður en efnafræðisvísindi urðu til. Vér trúum á þessi lög, vegna þess vort eigið líf hvílir á tilveru þeirra. Þau hafa verið til frá upphafi veraldar.

Algjörlega að sama skapi, hlýtur afstaða Unitarisku kyrkjunnar að verða í framtíðinni ganvart öðrum kyrkjudeildum kristninnar. Vér viðurkennum að til séu sérstök grundvallarlög, er andlegt líf og siðferðisleg ráðstöfun hlýtur að styðjast við. Og vestur hluta veraldar, hefir Móses tilkynt sum þeirra, Esajas kunngjört sum þeirra, Mikka að minsta kosti eitt þeirra og Jesús, Páll og Jakob og fleiri hafa framsett þau í einföldum og áhrifamiklum orðum. Mörg þeirra eru nú komin svo inn í mannlega vitund, að þau þurfa engra sannana með lengur. Nokkur eru tæplega hálfskilin enn, og sum samsinnir skilningurinn, en sumum er afneitað og sum eru fyririlitin með daglegri hegðan manna. Þau tíu jákvæðu lagaboð mannglegrar giftu, sem falin eru í þeim tíu neikvæðu setningum er alment eru nefnd „Boðorðin“, inngangsgreinar Fjallræðunnar, Reglan gullna og Kærleikslögmálið, skoðum vér, að svo miklu leyti sem velferð vora hér í þessum heimi áhrærir, algjörlega óbrigðult, ekki eingöngu í kyrkjulegum og guðfræðislegum skilningi, heldur í öllum skilningi. Skilningur manna hefir þroskast á vissann veg, og hann er nú svo gjörður að hann getur ekki synjað gildi slíks lögmáls. Enda er það jafn óumhverfanlegt og þyngdar-

lögmalıð, aðdráttaralið, lögmál hita eða jafnvægis. Að stríða móti því er jafn hættulegt velferð manna eins og það er árangurslaust að berjast á móti efnabreytingum náttúrunnar.

En vér frjálstrúarmenn trúum ekki á þetta lögmál vegna Mósesar né Mikka né Páls né Jesú. Ekki sköpuðu þeir það—heldur opinberuðu og tilkyntu það. Vér trúum á það alveg af sömu ástæðum og vér trúum á þyngdarlögmálið, því hvenær og að sama skapi, sem vér brjótum þess boð, föllum vér, siðferðislega og andlega, og vér verðum að bæta eða bera yfirsjón vora og heimsku, eins vissulega og þó vér hefðum beinbrotnað eða mist sjónina.

En auðsætt er, að þessu væri ekki þannig varið, vari trúin ekkert annað en venja, undirgefni við mann eða mannlega veru, sakramenti eða játningar, lögbodið kyrkjuvald eða sálhjálpur útyegur og þessh. Lögmál þetta er eldra en skynjun mannsins, á undan öllum jarðneskum valdstéttum, ofar en nokkur dómstóll, er nokkru sinni hefir reynt að setja skerdur mannlegum hugsunum og andlegu lífi. Mennt geta verið trúad-ir, göfugir, heilbrigðir, fullkoninir, án serimónía, trúarjåtninga, án kyrkna jafnvel. En þeir geta ekki komist til fulls manndóms, ef þeir ekki hlýða þessu grundvallar lögmáli. Þjóðfélög, er fótum troða það, ganga til baka, heimilum, er ekki hirða um það, hnignar, og einstaklingar, er forsmá það, afmannast.

Aftur, ef vér Unitarar skyldum finna, að boðorðið „Dú skalt ekki stela“ væri rangt, eða það yrði nægilega sannað, að guð væri ekki andi, og hann atti ekki að vera tilbedinn í anda og sannleika, eða það skyldi reynast í alla stadi ófugt að „gjöra öðrum það er vér vildum að aðrir gjörðu oss,“ eða yrði það sannað, að nokkurt annað meginatriði þessa lögmáls væri óáreiðanlegt og ósatt, þá er ekkert til í trúar sáttmála vorum, er varnaði oss að kasta því fyrir borð einu og öllu.

Með því að Unítarísk trú byggir á þessu lögmáli, er eins er ófrávíkjanlegt og eðlislögmál jarðar, er framtíð hennar fyrirfram ákvörðuð. Hún heldur áfram sem dagleg opinberun,— opinberun sannleika. Það er alls ekki tilgangslaust að útmála yfirsjónir, ósannindi og hjátrú svo viðurstyggilega að menn forðist

það, en köllun vor er æðri en það, að gjöra virðingu og sannleika svo dýrðlegt að menn fylgi því gláðir. Það er aðdám arvert að menn skuli leita sannana, er fullnagi skilningi þeirra, fyrir tilveru guðs, en það er enn aðdáunarlegra ef vér reynum að örfa og styrkja alla vora göfugustu eiginlegleika, er veita oss að lifa guðlegu lífi, því það í sjálfu sér er sú fullkonnasta sönnun, er enn þekkt til að sannfæra menn um virkileika þess guddómlega. Það er ekki svo mjög hlutverk trúarinnar, að segja mönnum hvað sé rétt, því það er siðfræðinnar, eins og það, að vekja hjá mönnum löngun til að gjöra það, sem þeir allareidu vita að er rétt,— að elska réttlætið, eins og þeir elska loftið og ljósið. Það er ekki heldur hlutverk hennar, að stjórna ýmsum tilgátu tilraunum, er hjálpa til að sannfæra menn, að til sé eilíft líf, heldur að sýna mannlífið í því ljósi— eins og til dæmis Jesús —að það yrði að lýti og lesti á tilhögun tilverunnar, væri það nokkuð minna en eilíft.

En að hvaða tilgangi verkar svo þetta lögmál? Að hverju miðar það? Því getum vér ekki verið jafn óháð því og trúarlegum kreddum og seremoníum, og lifað eftir því, sem lystin biður, án þess að taka það til greina? Hver sé ítrastur tilgangur mannlegs lífs er enginn kominn til að segja. En hver nákominn tilgangur þess er, fáum vér flest skilið, og það er að því, er hver trúarskoðun ætti að beinast, sé hún verðug að heita því nafni. Í ríki náttúrunnar myndast krystall, og eðlislögmálið gjörir hann svo fullkominn, að undir beztu sjónaukum er ekki hægt að finna þar brest eða missmíði. Öll þau eðlisög, er eg hefi nefnt, verka í sömu átt að fegurð og fullkonnun. Nú vitum vér, að frá ómunatíð er innofin mannlegu eðli þrá til fullkomlegleikans. Eftir því stynur og andvarpar öll tilvera mannsins. Drummond segir oss, að öll tilveran hrópi eftir því sama, en aðeins hjá manningum sé sú löngun ákveðin og afsérvitandi. „Verið þess vegna fullkomin eins og faðir yðar á himnum er fullkominn“, er aðeins spádóms orð, bráðabyrgðarsetning um framþróunar lögmálið. Að hungra og þyrsta eftir réttlætinu, er vottur andlegrar heilbrigðis, eins og vanalegt hungur og þorsti er vottur líkamlegs heilbrigðis. Þetta hungur og

Þessi þorsti eftir réttlætinu— réttri skynjun, sannri dómgreind, sönnum verkum, sannri tilbeiðslu, er öll vor æfileið gengur út á, má aldrei ná varanlegri fullnægingu. Það er að segja vér verðum að gæta þess, að útskýringu og fullnaðar þýðingu kristindómsins skuli aldrei verða skorður settar, af nokkurri bók, nokkurri játningu, nokkru klerkavaldi, nokkru trúarlegu sakramenti eða seremoníu, er fullnægja þykist eðlilegu hungri og þorsta mannsáalarinnar eftir því æðra og enn æðra. Endileg fullnæging hungurs og þorsta, í þeim skilningi, þýðir dauða, og ekkert nema dauða. Sé það frelsunin, að oss finnist vér ekki framar getum drýgt synd, að vér höfum svo fullkomnast að vér þurfum einskis framar að leita, er gjört geti lif vort fullkomnara og betra, þá þurfum vér að frelsast frá þeirri *sáluhjálpi*. Því þá er samband vort við lífstilveruna slitid, andlegur þroski snúinn í afturför, og þráin eftir fullkomnun horfin. Eftir því sem líf mannsins er fullkomnara eftir því er enn meira hungrið og þorstinn eftir því, er eilíflega getur gjört það víðtækara og meira. Hve bjart hið tilkomanda, þeim er horfir fram á leið, efalaus, til eilífra upprennandi sólna, er færa nýjan dag og nýtt erviði! Það er þess vegna að framtíðar braut skoðana vorra verður að vera braut daglegra opinberana, eins og Unítara trúin hefir verið í liðinni tíð, vegna víðsýnis sinna ágætismanna, er henni hafa fylgt. Enda er lífið sjálft tæpast annað en það. Sálir manna hafa hvetjandi áhrif hver á aðra. Sá, til dæmis, er með lífi sínu uppfyllir einhverja háleita hugsjón, vekur hjá öðrum samskonar löngun til að lifa. Persóna ósérplægs stjórnálmanns, blæs hverjum löggjafa meir og minna í brjóst, að lifa samskonar lífi, stétt sinni og landi til sóma. Hreinskilinn verslunarmaður er vernd gegn svikum í kaupum og sölu, vörn gegn lygum og táli, öðrum hvöt til orðheldni og ærlegheita. Öll þau lög, er eg hefi nefnt, eru aðeins jafn margir vegir, er menn fá lifað eftir og strá göfgandi áhrifum til gagns og þrifa. Á því hvílir hin eilífa endurnýjung og fágun andlega lífsins, að mannkynið lifi því lögmáli. Og spurningin sem mætir oss er því, hversu fáum vér komið því til vegar? Hvernig getum vér

örvað löngun manna til réttlætis og fullkomlegleika? Hvernig aukið hungrið og þorstann eftir réttlátnu?

Einn vissasti vegurinn að gjöra það ekki, er að lifa einn út af fyrir sig. Jafnvel segulstálið tapar krafti ef það liggur órotað. Það verður að vera síverkandi, draga að sér— og um leið segulmagna —annað járn eða stál. Sál mannsins er hið fudulegasta allra segulstála— en samt, missir hún allan mátt í einveru og iðjuleysi. Viðkvæmni hennar dofnar, áhugiinn dvínar og að síðustu hættir hún að trúá því, að það sé þess vert að lifa nema fyrir eigin hagsbóta sakir. En sé maðurinn í samfélagi við aðra menn, í ærlegri samvinnu til óeigingjarnra nota, uppræðist sameiginlega í hugsjónum þeim, er hreinsað og göfgað hafa mannlegt líf á liðnum öldum, og verið hafa, yfir allar aldir kristinnar, stjörnuljós himins, er lýst hefir vandfarna vegu, standi þeir saman hlið við hlið frammi fyrir guði og leggi fram sameiginlega krafta til að leysa úr ráðgátum þessa lífs, eykst honum líf og þróttur, og hann veitir öðrum einnig líf og þrótt. Sá er eyðir lífi sínu, eykur það. „Sá er týnir því, mun finna það.“ Og þetta er bæði tilgangur, og réttlætning fyrir tilveru þess félags óháðra kyrkna, er eingöngu treystir á, án milligængu nokkurra prestlegra höfðingja, eða bindandi trúarjátningar, þau réttlætis og siðfræðislög, er, eins og þau voru ekki tilbúin af mönnum, hvorki vaxa né þverra við lof þeirra eða last.

En þó álit eg, að langstærsti tilgangur og ædsta köllun trúar varrar sé að skapa *bjargfasta trú á réttu máli* og opinbera óendanlega yfirgripsmikinn sjóndeildarhring mannlegum anda. Í allri þessari hringiðu gamalla og nýrra heimsskoðana, úreltra og hneykslanlegra kenninga, er hugur manna á nú í höggi við, svo hann fái haldið heilbrigði sinni og skynsemd, jafnast ekkert við það að færa menn til þekkingar á einhverju því er fullnægt fái kröfum mannlegrar löngunar og vonar. Það er mikið af synd og þjáningum í heiminum, brjálsemi er sprottin er af auðnuleysi og óhamingju, er leitar frelsunar í dauða, viðurstygð ofnautnar og bölsýni er skapar kulda og kæruleysi fyrir óláni og rangsleitni lífsins; en það er alveg sama nú eins og áður hefir verið, engu meira, þegar ósamkvæmni trúar og þekkingar hefir náð sömu

hlutföllum. Strax og reyusla og þekking manna eru orðin langt á undan trúnni byrjar andlegt volaði. Þegar fals og hleypidómar koma í stað sannrar trúar kemur líka örvanting og kvíði. En það er hlutskifti vort að hafa sannfaest um þá trúarskoðun er fylgist með nútíðar þekkingu og að líta guð starfandi í breytingu þessa leins og óttast því ekki. Í því, að mér virðist, hefir líka trúarskoðun vor yfirlurði yfir þar trúarskoðanir þar sem mönnum finnst sér alls ekki óhætt í heimi guðs, nema þeir trúi á *yfir-náttúrléga* hluti, kraftaverk, forsjón er tekur inn í rás viðburðanna eftir vild og án sérstaks tilfærnis eðlilegra orsaka. Trú vor er nógu stór og yfirgripsmikil til þess að vér getum samþykkt það, að guð stjórni þessum alheimi eftir eigin vild, og samt efast ekkert um ást hans til allra sinna barna né vísdómsfullann tilgang hans. Því tak við allar hans sýnilegu gjördir finnum vér meðaunukun og velvilja er engann undanskilur, og ekki oss, þá vér erum sjúkir, ógæfusamir og vegviltir. Meðaunkvandi tilgang sem ígildi er fyrirheiti um eilífa arfleifð. Til þess að lara að meta þenna sannleika, þurfum vér ekki annað en líta á mannlegt líf á sínu fullkomnasta og bezta stigi. Þá opinberast oss hinn ýtrasti, aðsti og fegursti tilgangur guðs, með því. Þegar vér erum vér sjálfir, upp á það fullkomnasta, hverfa öll þau takmörk er kreppa að tilfinningalífi voru hversdagslega. Á þeim stundum hafa spámenn og spekingar veraldarinnar fengið allar sínar opinberanir. Geislabrot eilífðarinnar lýsir í huga vorum og oss verður þá sama um alt, takmarkað og tímanlegt, vér finnum engar skorður settar huga vorum, von, tilgangi guðs, mögulegleikanum með eilíft líf. Og það var með þessum tilfinningum að postulinn mikli hrópaði til þeirra í Korintuborg, „Allt er yðvart, hvort heldur það er Páll, eður Appollo, eður Kephass, eður heimur, eður líf, eður dauði, eður hið yfirstandandi eður hið tilkomandi.“ Í eðli sínu trúir mannlegur hugur á eilífð og finnur eigin skyldleika við alt það varanlega.

Til forna, eins og þér munið, hrópaði einn hástöfum til lærisveina sinna, „Ó, þér trúarveikir!“ Hið sama gæti hann sagt við þá nú, er þrátt fyrir það þótt þekking vor segi að

hvorki sé til upphaf né endir, geta samt látið sér hugkvanast að lífið taki enda, að sá tími sé til, er enginn hlutur verði fram- ar til. Vér búum hér á hnetti, er hreyfist um endalausan geim- og stórum aðeins hálssjáandi augum á leyndardóma og furðu- sýnir himinhvolfsins, er æ verða undursanlegi eftir því sem ferðalagið lengir. Og hvergi er hin minsta bending, ekki ávæn- ingur, að út fyrir verði farið tíma og rúm. Og sannlega er sá trúarveikur er heldur, að um leið og rökkrið fellur yfir þær „flum- gættir“ er vér horfum út um yfir heiminn, það gefi nokkuð ann- að til kynna, en afturbirtu, ljósmeiri dag en þann liðna. Þeg- ar vér erum sem fyllilegast vér sjálfir, þráum vér samfélag við guð, að hafa hans sýslan með höndum, að hugsa og vinna í hans nafni, vera engu undirgefni nema hans vilja, lúta engu öðru valdi, viðurkenna engann annan dómara. Allt annað verður tilgangs snautt.

Með þetta fyrir augum, þegar vér svo hittum fyrir lítinn hóp manna, skoðana frjálsa, er lært hafa að þekkja undirstöðu- lögmál trúarbragðanna, og lært hafa að meta ævarandi gildi þess, svo að ekkert getur rift skoðun þeirra eða gint þá frá því. sem þeir vita að eru hin einu og nauðsynlegu skilyrði mann- legrar *velferðar*, hvort heldur andlega eða líkamlega, smáhópa manna, er standa stöðugir árið út og árið inn, þrátt fyrir hróp- hroka og óvild voldugra trúflokka, hlýtur maður að álíta, að skoðanir þeirra hafi við söguleg rök, eða að minsta kosti for- kristileg rök að styðjast, er þolað hafi og þola muni alla eld- raun mannlegra ofsókna og mannlegra rannsókna. Merkur rit- höfundur segir, að Jesú hafi flutt þá stórkostlegustu ræðu er nokkru sinni hafi farið yfir mannlegar varir. En ræðan var aðeins nokkrar setningar að lengd. Það hefði mátt ætla, að Jesú hefði valið þann tíma til þess, er tilheyrendur hans hefði verið fjölmargir, eins og sandur við sjáfarmál, svo áriðandi var að allur heimur heyrði þann boðskap. Í þess stað var aðeins einn tilheyrandi, hvorki Grikki né Gyðingur, heldur Samversk kona er var úrkast meðal sinnar eigin þjóðar. Hvílik áminning til manna, fyrir vantraust þeirra á sannleikanum. Hvílik áminning um kraft sannleikans að komast til viðurkenningar!

Sagan um opinberun alls þess sannleika er menn þekkja, sýnir að eitt fullvissu orð talað til eins manns, ber meiri ávexti en langar miðlunar ræður básúnaðar framan í almenningi. Ef vér segjum upphátt frá þeim sannleika, er oss hefir opinberast sem einstaklingum, megum vér trúa því, að á sínum tíma kemst hann út á meðal fólksins. Ef vér gjörum vora skyldu þá gjörir guð sína. Ef vér sáum sæðinu, lætur guð og eðlislögmál hans það vaxa og bera ávöxt. Þar þrjár stórsyndir er fagnaðarboðskapur Jesú fyrirklæmir eru: Aurasýki, Eigingirni og Áhyggjur. Vér sem frjálstrúar menn skulum ekki gjöra oss seka um þar. Stórir og smáir, styrkir og veselir, þurfum vér ekki að kvíða, ekki bera áhyggjur. Séum vér trúir og áreiðanlegir vorri köllun, skilar öllu í land. Guð ber umbyggju fyrir frjálsum kristindómi, ef vér töpum ekki áhuganum fyrir hugsjónum þeim, sem hreyfa sér í hjarta vora.

En vér skulum minnst eins, að þjóðfélagið gengur til glötunar, eygi það ekkert út fyrir það hversdagslega. Engin mannleg stofnun er svo fullkomin, að hún fái viðhaldið réttláti, trúfesti, háttsemi, kærleika í það óendanlega, án þess hún auðgist að sannleika, hugsjónum og skilningi, en á því hvílir öll heimsins framför. En kyrkja vor á aðeins einn tilgang, þann, að veita viðtöku öllum þeim opinberunum, er borist fá milli þess stundlega og eilífa, mannlega lífi til styrktar og þekkingar. Verjum því öllum þeim tíma, öllum þeim kröftum, er vér getum, því til fulltingis. Heimurinn er stór! Þess stærra er líka verkefnið, þess bjartari framtíðin, þess dýrðlegra verðkaupið, og þá öllu er lökið, þess sælli friðurinn. Ekki vér, heldur guð einn, afskamtar árangurinn, er frelsi og sannleikur leiða í ljós. Og hann skamtar ekkert smátt. Alheimurinn ber vott um það og innstu tilfinningar vorrar sálar.



„Sjáið manninn“.

Menn eru á mismunandi menningarstigi og ólíkir að skoðunum. Oft er þó skoðanamunurinn lítil og stigsmunurinn meir fánýndaður en virkilegur. Það heldur margur að hann sé ólíkur öðrum mönnum, að siðferði, mannkostum, þekkingu og „einlegni hjartans“.

En menn eru ókunnugir hver öðrum, þekkjast ekki, þess vegna búa þessar skoðanir svo ríkt í margra huga.

Vér erum ókunnugir vorum samferðamönnum, það er meir og einkenni þessara tíma. Samverkamennirnir, sem vér stritum með, búum með, setjumst til borðs með, heilsum á torginu, vér rétt þekkjum þá í sjón, vitum hvað þeir heita— en þekkjum þá alls ekki og þeir þekkja oss alls ekki. Viðkynningin er engin.

Vegna hvers er það?

Það er fyrst og fremst hefðin og vanin, og svo hugarburðurinn, að aðrir menn séu ekki eins og vér. Fyrir 900 árum mátti spyrja framandi mann öllum spurningum Haraldar konungs og þótti engin ósvinna að. „Hver stýrir skipi? Hvar voru þér? Hvar tókuð þér fyrst land? Hvar lágu þér í nótt?“

Síðan hefir kurteisinn verið að smá falla af þessum spurningum. Þær þykja of nærgöngular, bera vott um að maður láti sig of mjög varða um annars hag. Nú er komið svo að trúðmennskan fyrirbýður þér eða mér að spyrja hvern annar að heiti. Segjum sjálfir til nafns, það er gott og vel, en illa þykja þeir kunna sig er leggja það of mjög í vana.

Nú á dögum leitumst vér við að þekkja náttúruna hið ytra eftir því sem framast er audið. Vér gröfum oss langt ofan í jörðina, rótum í jarðlögum, förum um fjöll og dali, skoðum vötn og læk, iður og strauma, fuglana í loftinu, fiskana í sjónum, reitum grasið af jörðinni, tætum það í sundur ögn fyrir ögn til þess að fá sem fullkómasta þekkingu á vexti, tímgan og eðli þess, leitum dýranna þeirra tömdu og ótömdu, apanna og apakattanna, skoðum háttu þeirra og hagi, reynum jafnvel að

nema mál þeirra og eiga tal við þá. En maðinn sem með oss er á götunni, við hlið vora í allri baráttunni, þekkjum vér ekki. Vér sjáum honum bregða til sorgar eða gleði, en hvað berst um í brjósti hans, veit enginn nema hann einn. Jafnvel vora vildustu vini þekkjum vér svo lítið að hver getur vænt annan ótrygðar og undirmála.

„Sjáið manninn.“ — Mennt ættu að kymast. Það er boðskapur sem þessi öld ætti að bera, kenning, er kyrkja þessara tíma ætti að ilytja. En er það gjört? Ekki hefir það verið til skamms tíma.

Dr. Campbell höfundar „Nýju guðfræðinnar“ segir að Orþodox kyrkja hafi prédikað *daudann og dóminn* en ekki *lífið og eilífðina*. Unítarar hafa sagt það sama löngu á undan Campbell, þess vegna skildu þeir sig við Orþodoxföna. En það þykir aðgengilegra og saktara að taka það upp eftir „nýja spámanninum,“ af því enn sem komið er heitir hann *ekker* á kyrkjulega vísu. En látum það vera; Campbell og Unítarar hafa rétt fyrir sér í þessum efnum. Orþodoxían hefir upp til þessa tíma verið að kenna mönnum að þekkjja daudann og gröfina, dómshaginn og eilífðina, guð og Belsibul. Hún hefir um margar aldir verið að sýna þessar myndir. Þó eru menn litlu nær um þessa hluti.

Faðir Abraham hefir altaf synjað þrábeidni ríka mannsins um að koma boðum til bræðra hans. Enginn hefir þaðan komið, engar raddir þaðan heyrst. Vér vitum ekki hót meira um land eilífðarinnar en menn vissu á dögum Nóa. Vér vitum aðeins að gröfin bindur enda á þjáningarnar hér, baráttuna, kappið, framgirnina og meta þrána. Cæsar deyr og verður að moldu. Napoleon, hugumstóri Napoleon! fellur til jarðar, eins og blöðin af trjánum; ekki breytir það gangi heimsins meira en það, og líkið hans hvílir stírnáð og kalt og hljótt í gröfinni eins og líkið þitt eða mitt þegar stund vor er komin.

Þetta vitum vér um gröfina.

Þetta hefir ekki kyrkjan kent oss, heldur brota reynsla vor mannanna, og ef guðfræðin veit það, þá hefir hún orðið að læra það af oss.

Um dauðann vitum vér þetta, að hann tekur stundum meira en mannheimur má missa. Skáldið „hnígur undir önn og töf, með öll sín beztu ljóð í gróf.“ „Varus! Varus! fá mér aftur legiónir mínar!“ Dauði, dauði, fá oss aftur legiónir vorar. Ungmennni eftir ungmenni, bliknar og kólnar á einni nóttu. eins og brunnin aska, áður en það fær tíma til að sýna heiminum nokkuð af töfrasýnum sinnar djúpu sálar. Mikið af vonum og tárnum og þjáningum og óréttlæti, er aldrei var lagfært, feykir dauðinn á burt. Það er þökudrangir mannlífsins er birtir upp með frosti. Það eru fleiri sár sálar og hjarta en líkamleg sár, meiri andleg vesöld og eynd en líkamleg, er moldarskall grafaranna hylur.

Þetta vitum vér um dauðann. Og sjón vor hefir sagt oss það, þá sjaldan vér höfum stjaldrað við á mannfélagstorginu og séð, hversu hönd skiftir við hendi, maður við mann; er séð höfum þá ótal mörgu, er dregist hafa aftur úr samferðahópnum og standa nú einir á bersvæði,— glerbrot mannfélagsins, er tímans kvörn hefir mulið smátt.

Eins er varið þekkingu vorri á Guði og Belzibúl, því góða og illa. Myndasýning kyrkjunnar hefir ekki auðgað þar vort í myndunarað. Hversu hefir líka ekki sú sýning verið? Mynd Belzibúls jafnast brúðið upp er sýna hefir átt guð! Prestastéttin orþodoxa hefir tæplega þekkt myndirnar. Eða getum vér sagt að kyrkjan þekki sína guðsmynd, er hún segir oss það hafi verið Satan er fyrstur flutti þekkingu siðalögmálsins sjálfs inn í heiminn?— þekkingu á mismuni góðs og ills. Getum vér sagt hún þekki sinn Satan, er hún segir að guð hafi fyrstur lagt tálsmör fyrir óvita manninn? Í þessum efnum hefir guðfræðin kent oss harðla lítið. Ef vér ekki finnum guð, þekkjum hann og könnumst við hann í sálum vorum og annara, tilfinningalífi voru og annara, þá þekkjum vér hann ekki.

Og um lífið fyrir handan gróf vitum vér jafnlítið og áður, hver verði bekkjarnatur vor þar, hvort það verði maðurinn er vér ekki vildum heilsa hér á jörð, eða sá er vér formæltum, baktöluðum eða ófrægðum; hvort það verði sá er vér höfðum af í kaupum og sölum, eða sá er vér seldum til dauða, eða fað-

ir sonarins er vér leiddum á glapstigu eða faðir dótturinnar er vér svívirtum. Hverjir verði sessunautar vorir þar, vitum vér ekki, en eins líklegt það verði þessir eins og hinir, er vér skriðum fyrir og kysstum á höndina á. Ekki víst vér fáum að vera þralar sama konungs hinu megin og skipa hirðvist með honum. Því komi kyrkjan oss til hinna getur hún ekki sent alla hina til helv. oss til þægðar. Það er hægt að þægjast við ambátt drottins hér í heimi, en hún á lítinn mátt fyrir handan gröf. Hún getur skafið burt syndirnar hér, og hvítfagað klæðin, þótt klæðafaldurinn hafi nokkrum sinnum dregist ofan í. Hún getur það í sinni ágætu syndahreinsunar maskínu, sent sín öldurmenni og öldurkventi af stað, hreingjörninganna þeytisþjöld er flestum ná úr blettunum— og láta þá „segja upp söguna aftur, söguna þá í gær.“ Segja upp söguna aftur af glataða syninum, er endi öðru vísi en saga Jesú Krists, ekki að týndi sonurinn komi heim heldur útskúfi faðirinn honum alveg, leggi stund á sína eigin betrun, arfleiði heimasoninn er trúr var sinni köllun og trúr var sinni barnatrú. Segja söguna af Júdasí aftur:

Eitt sinni var maður er hét Júdas. Hann var samhaldsamur á silfurpeninga. Þegar hann dó arfleiddi hann kyrkjuna að þeim svo hún gæti keypt fyrir þá grafreit. Hann var góður maður, Júdas, og var þetta ekki fallett.“ Segja söguna af mannum er fékk fingurmein og misti barnið sitt, af því hann gekk úr söfnuðinum!

Hreinsunin er góð, en hún nær ekki yfir um, af því hún nær ekki til karaktermanna. Hún strýkur yfir misfellur daglegs tómleika en ekki yfir misfellur karaktersins, en karakterinn illur eða góður, er það eina varanlega í manneðlinu, er hér eftir getur varað. Þekking vor á eilífðinni er þekking vor á mannlífínu sjálfu.

Þetta vitum vér um eilífðina, og að hér á jörð er eilífð sumra hluta. Í þessari stundlegu eilífð, ef það mætti nefnast svo, er það sannleikurinn nakinn eða klæddur, er gefur ódauðleika hugsunum, stefnum, gjörðum mannanna, öllum hlutum er hér geta lifað og ríkt. Mun ekki sama lögmál ráða annarstaðar í tilverunnar heimi?

„Lærðu að þekkja mennina,” það ætti að vera einkunnar-
 orðin. Það er full nóg búid að syngja um náttúruna. Syngið
 um manninn svo hann að minsta kosti verði yður eins kar og
 „hólar og höltin ber“. Ekki svo að skilja að viðleitni ver að
 kynnast þessum bústað vorum sé vítaverð. Þjarri fer það.
 Best væri að geta orðið svo fullnuma í því, að eins og guðinn
 norræni er heyrði gras spretta á jörðu, að vér gætum heyrt og
 aðgreint öldufall ljósvakans mikla, þá hann flytur til vor geisla-
 brotin handan úr eilífðarinnar geim. En lærist oss að heyra
 svo vel, því þá ekki um leið að heyra til andardráttar manna-
 anna? . . . Er hann of ljótur til að ljá honum eyra? Er hann
 hryglu blandinn, fylgja honum stunni? Er það mannlegt líf er
 þannig lætur? Það var mannlegt hörmunga líf er hæst lét í
 inni í skálanum á Stiklastað eftir bardagann. Menn attu ekki
 að gjöra það að gamanræðu að hátt láti í sárum konungsmanna-
 Konungmenni særast, sár þeirra eru oft banvanust og dýpst.
 Miklu heldur, ef andardráttur bóndans eða konungmannsins er
 stríður, þá ætti siðmenning og mannfélags kærleiki þessarar al-
 dar að verða við bæn hvers þeirra sem væri og rétta þeim sval-
 andi vatnsdrykk í dauðastríðinu, bædist þeir þess, og draga ör-
 ina úr síðu skáldsins svo hann fengi að deyja rótt. Yrði það
 að síðum, yrði lífið bjartara og dauðinn sælli. En það tekur
 meira en útdeilingu brauðs, því ekki þjáist mannlífið af grassótt.



Félagsmálin.

Á þessu komandi sumri aukast starfskraftar vorra Unítar-
 isku félagsmála að mun, enda er full þörf á því. Enn sem
 komið er, hafa þeir menn verið alt of fáir, er kringumstæða
 vegna, hafa getað gefið sig við útbreiðslu trúmála vorra, og á
 stundum alls engir, að frátöldum prestum safnaðanna að Gimli

og í Winnipeg. En trúar afstaða manna tekur þó sífeldum breytingum, og full þörf á fleiri starfsmönnum, því að frjálslýndi í skoðunum er að ná stöðugt meiri útbreiðslu, og ástæða til að ætla að það sé þó aðeins byrjun, enn sem komið er. Verk hinna fáu frumherja frjálstrúar skoðana, meðal vor, eru tæplega farin að bera þann árangur, er síðar mun betur koma í ljós. Þó er rýmkunar viðleitni kyrkjufélagsins íslenska, Landing um það, hvað síðar muni verða.

Á þessu summi útskrifast frá prestaskóla Unítara í Meadville Pennsylvania. Hr. Guðmundur Árnason, og innan lítills tíma vonandi, tekur við prestslegu starfi meðal vor hér vestra. Unítariskum málum er hinn mesti sómi og vinningur að fá hann. Hann hefir reynst hinn allra nýtasti námsmaður, er í eðli sínu framkvæmda maður og mun reynast ágætasti talsmaður skynsamlegra, heilbrigðra og frjálslýndra skoðana, verslegra og kyrkjulegra. Enn fremur eru tveir menn aðrir, Hr. Albert Kristjánsson og Hr. Sigurjón Jónsson, er nú þegar eru vel hálfnaðir með nám sitt við skólann, og koma þeir að líkindum hingað vestur í sumar, til að starfa að útbreiðslu Unítarískra mála. Báðir eru þeir hinir nýtustu menn. Albert er þegar löngu þekktur fyrir afskifti sínu af ýmsum félagsmálum vorum hér megin, alkunnur raðumaður og eindreginn frelsisvinur. Þann síðar talda þekkja farri, því hann hefir enn þá aðeins dvalið skamma stund hér í landi, en vér vonum að menn fái að kynnastr honum áður en lýkur.

Nýr Söfnuður.

Nýr Unítariskur söfnuður hefir myndast vestur í Íslendinga byggðinni við Manitoba-vatn, á þessum vetri, er nefnir sig: „Hið Unítaríska félag Íslendinga við Manitoba-vatn.“ Á fundi er haldinn var Sunnud. 5. Marz, síðastl. í húsi Högna Guðmundssonar þar í byggð, voru samþykkt hin venjulegu Unítarísku safnaðarlög, og þeir sem þar voru staddir, rituðu flestir nöfn sín undir. Ekki voru þeir þar allir, er þegar hafa, sem einstaklingar, innskrifast í Unítaríska kyrkjufélagið, en vér von-

um, að þeir muni ekki undan skorast að ganga í söfnuð þenna og hjálpa áfram málefni hans í sinni heinabyggð. Á ferð þessum var samþykkt að kaupa hús þar í byggðinni, er verið hafði skólahús Mary Hill skólahéraðs, er með litlum aðgjörðum og breytingum verður notað fyrir kyrkju framvegis. Fundurinn var í alla staði hinn ánægjulegasti, og létu ýmsir í ljósi velvilja sinn til þessara mála, þótt ýmsra orsaka vegna gæfi þeir ekki kost á að vera með í söfnuði, að svo komnu. Og er það ósk vor, að áður en langir tímar líða, sjái þeir sér fært að fylla hópinn. Enda er sú von vor ekki á engu byggð, því þá sjaldan að vér höfum sótt byggð þeirra heim, hafa menn yfirleitt tekið frjálslýndum málum mæta vel, sótt messur og á annan hátt styrkt erindi vor. Þeim hjónum, Högna Guðmundssyni og konu hans, kunnum vér alúðar þakkir fyrir að ljá hús sitt til að halda þar stofnsetningar fund safnaðarins, og fyrir alla þeirra risnu við fundarmenn. Í safnaðarnefnd voru þessir kosnir: Jón Sigurðsson, Páll Reykdal, Guðm. Guðmundsson, Eiríkur Guðmundsson, Þorst. Jóhannsson, Björn Runólfsson Austmann og Sigurjón Jónsson. Þriðjudaginn næstan eftir hélt söfnuðurinn samkomu að Lundar samkomuhúsinu, til aðs fyrir hússjóðinn, var samkoman þar allvel sótt og skemtanir hinar beztu.

Grunnavatns-byggðin

er einnig vel skipuð fólki er ber einlægán áhuga fyrir frjálslýndum málum. Þar hafa lausleg samtök verið í nokkur ár, til að halda uppi Unftarískum messum, þá kringumstæður hafa leyft, og vonum vér að þess verði ekki mjög langt að bíða, að þeir komi á samskonar félagsmyndun hjá sér, og vestur-byggðin. Ekki svo að skilja, að ekki megi fullvel komast af með þau samtök er þegar hafa myndast, heldur vegna hins, að hitt er happadrygra og haldbetra fyrir framtíðina.

„Með hálfum hleifi ok höllu keri fékk ek mér féлага,“ segir skáldið í Hávamálum, en það gefur til kynna um leið, að sá félagsskapur hafi verið nauða haldlítill, og svo vill oft verða.

Það, að færri verði á blaði er til fullrar alvöru kemur, gjörir ekki svo mikið til. Það gjörir ekki svo mikið til, þó fáir séu samankomnir í nafni sannleikans séu þeir samankomnir í *laus* nafni, og ekki heldur svo víst, að þeir verði svo fáir. Vér höfum von um að í Grunnvatns-bygðinni verði þeir margir.

Winnipeg söfnuðurinn.

Seytjándi ársfundur Unítariska safnaðarins í Winnipeg, var haldinn í kyrkju safnaðarins, Sunnudagskvöldið 26. Janúar og haldið áfram 2. Febrúar. Á fundinum voru lesnar skýrslur yfir safnaðar starfsemina á árinu, kosnir embættismenn fyrir yfirstandandi ár og hlutu þessir kosningu: Skapti B. Brynjólfsson Friðrik Swanson, Magnús Pétursson, Hannes Pétursson, Eyjólfur Olson, (allir endurkosnir), Joseph B. Skaptason og Þorbergur Þorvaldsson. Eyjólfur Olson bað að hafa sig leystann frá nefndar starfi þetta ár og varð nefndin við tilmælum hans og valdi Gunnar J Guðmundsson í stað hans. Auk þess voru valdir tveir menn til að annast innheimtu fyrir allar samkomur safnaðarins og leita samskota við messugjörðir, Eggert Árnason og Hannes Pétursson.

Hagsskýrsla safnaðarins sýndi, að fjárhagurinn er í allgöðnu lagi, og að allar skuldir voru borgaðar, að undanteknu veðláni við Kyrkjubyggingarsjóð Ameríska Unítarafélagsins, er borganlegt er á 10 ára fresti, og enn er ekki fallið í gjalddaga. Má það gott heita, þegar tillit er tekið til alls þess tilkostnaðar, er söfnuðurinn fór í fyrir 3 árum síðan, með kyrkjubyggingu, er varð afar dýr.

Fjárhagsskýrslan er á þessa leið:

INNTEKTIR:

Í sjóði 1. Febr. 1907	\$ 100, 38.
Sunnud. samskot frá 1. Feb. 1907 til 26. Jan. '08	\$ 183, 30.
Gjafir til safnaðsins frá félagsmönnum og öðrum	\$ 638, 30.
Ágóði af samkomum	\$ 112, 50.
Ágóði af greiðasölu við sýninguna sumarið 1907	\$ 343, 85.
Greiðd húsaleiga fyrir samkomusal kyrkjunnar	\$ 438, 00.
Samtals:	\$ 1816, 33.

ÚTGGJÖLD:

Borguðar útstandandi skuldir frá fyrri áram	§	471, 40.
Borguð á veðláni kyrkjunnar	§	403, 00.
Borguð fyrir hirðingu á kyrkjunnri og salnum	§	206, 01.
Organista laun	§	192, 00.
Skattur og eldsálbyrgð	§	155, 80.
Borguð fyrir lýsingu, vatn og eldivið	§	105, 95.
Borguð í aðgjörðir	§	6, 50.
Tillag til A. U. A.	§	30, 00.
Tillag til „Heimis“	§	10, 00.
Ýmislegar smáborganir	§	26, 60.
Í sjóði 1. Febrúar 1908	§	268, 11.
Samtals:	§	1815, 33.

JAFNAÐARREIKNINGUR.

EIGNIR:	SKULDIR:
Kyrkjuæignin eftir núver.	
landsöluverði í bænum.... § 21250 00	Veðlán á kyrkjunnri við
„Heimis“ prentsmiðjan .. § 560 00	Amer. Unitara Fél. § 3690 00
Orgel og bekkir o. s. frv.... § 1115 00	Útist. skuldir óborguðar ... § 34 43
Borð og stólar í fundarsal.	Eignir umfram skuldir § 19667 45
ljósaúhöld o. s. frv. § 150 00	
Ógoldin húsal. 1. Feb. '08. § 78 50	
Í sjóði 1. Febr. § 208 11	
Samtals: § 23301 64	Samtals: § 23301 64

Við skýrslu þessa er það að athuga, að í jafnaðarreikningnum eru taldar allar þær eignir, er tilheyra Unitarískum málum hér í bænum, en eru ekki safnaðarins eign eins. „Heimis“ prentsmiðjan er eign eistakra manna, og eru sumir hluthafar félagsins alls ekki safnaðarmenn. Verða því eignir safnaðarins sjálfs, því lægri, er verðhað hennar nemur. Þá eru taldar eignir kvenfélagsins, í áhöldum kyrkjunnar, er ekki eru eignlega safnaðar eign.

Á árinu hafa bæzt við 14 nýir meðlimir, en aftur hafa margir flutt í burtu, og ennfremur hafa 2 dáið. Af þeim burt fluttu, hafa 2 farið til Íslands, þau hjón Vilhjálmur og Jóhanna Olgeirsson. Einn til New-York borgar, Magnús Smith tafkappi, 10 vestur á Kyrrahafsströnd, þar á meðal Guðm. Anderson, einn af stofnendum þessa safnaðar; 2 til Foam-Lake byggð-

ar í Sask.; 2 til Argyle, og 3 til Nýja-Íslands, þar á meðal þau hjón Árni og Sigurbjörg Þórðarson, er einnig veru stofnerdur þessa safnaðar og beztu styrktarmenn. Vantanlega kemur samt af þessu fólki til baka aftur, en hvar sem það verður, þá verður það frjálsslyndum málum til styrktar og eflingar, er óvígast eiga of marga vini og vildarmenn.

Menningarfélagið.

Félag þetta myndaðist haustið 1906, að tilhlutan nokkurra manna í Unítarasöfnuðinum. Orsökkin til þess að félagið var myndað, var sú, að áskorun kom austan frá Boston, frá Dr. S. A. Eliot, forseta Ameríkanska Unítarafélagsins, til yngra fólkeins í kyrkjunni hér, að ganga í félag, er að einhverju leyti gæti staðið í sambandi við alsherjar Ungm. félagið Unítaríska í Ameríku. Nefnd var skipuð af söfnuðinum, til að ihuga þetta mál, og var formaður þeirrar nefndar Skapti B. Brynjólfsson. Eftir að nefndin hafði ihugað málið nokkurn tíma, komst hún að þeirri niðurstöðu, að heppilegt væri, að félagið taki á sig það snið, að stefna félagsins yrði frekar í skemtandi og fræðandi átt, í almennum efnum, heldur en bundin nokkrum sérstöku kyrkjulegum flokkum. Varð það því úr, að félagið var myndað, utanvert við alla kyrkjuflokka, og tók sér þá einu stefnuskrá, „að efla frjálsslyndi og auka vísýni.“ Grundvallarlög voru samín, og öllum leyfð frjáls innganga, hverra skoðana sem væri, er undirgangast vildi stefnuskrá félagsins. Líktist félag þetta að mörgu leyti hinu gamla góðkunna Menningarfélagi, er eitt sinn var í Dakota, og tók sér því nafn þess, sem réttborinn erfingi. Skapti B. Brynjólfsson, forseti gamla Menningarfélagsins, var kosinn forseti, og hefir hann verið það síðan.

Starfsár félagsins er frá 1. Okt. til 1. Júní, ár hvert, en fundarhlé yfir 4 sumarmánuðina. Fundi heldur það tvisvar í mánuði, annað og fjórða Þriðjudagskveld hvers mánaðar, og hefir sá síður verið til þessa, að á hverjum fundi hefir erindi verið flutt um eitthvert mál, og umræður fylgt á eftir. Efni fyrirlestranna, er fluttir hafa verið síðan félagið myndaðist, er

Þetta, yfir 1907: „Fegurðarhugsjónin“ (þróun hennar) Rögnv. Pétursson, „Exposition of Morality“ Stefán Thorson, „Íslenzk-ur Sosialism“ Björn Pétursson, „Þorsteinn Erlingsson“ Rögnv. Pétursson, „Monism“: „Heimspækiskenningar Próf. Hackels“ Síra J. P. Sólmundsson, „Stephan G. Stephansson“ Kristján Stefánsson; „Jónas Hallgrímsson“, Páll J. Clements; „Róman- tikin á Englandi og Frakklandi í byrjun 19. aldar“, Miss Sophía F. Harold.

Það sem af er þessu ári, hafa þessi erindi verið flutt: „Hagfræðisstefna Henry George“, Páll J. Clements; „Dr. Grímur Thomsen“, Rögnv. Pétursson; „Barátta“ (siðmenn- ingarinnar), Skapti B. Brynjólfsson; „Egill Skallagrímsson“, Stefán Thorson; „Pantheism“, Friðrik Sveinsson; „Ferðin til Íslands“ (lands- og verslunar-hagur þjóðarinnar o. s. frv.), Jóhannès Sigurðsson.

Félagsmenn eru af flestum skoðanaflokkum Íslendinga hér í bæ. Fundir hafa oftast verið vel sóttir og umræður fjórugar, enda hafa þar allir málfrelsi, utanfélags og innan. Aðgangur að fundum hefir ætíð verið ókeypis, og bera félagsmenn þann kostnað er til hefir fallist, er nemur 75 c. árlegu gjaldi á mann.

Menningarfélagið er hið eina félag Íslendinga hér í bæ, er stýlar mönnum engar stjórnmalalegar eða kyrkjulegar játning- ar, enda er það eina félagið, er ekki er gróða, — eða pólitískt- eða kyrkjulegt- félag, og virðist að því leyti, að vera ætti rúm fyrir eitt slíkt félag, innan um allan hinn grúann.

HEIMIR

12 blöð á ári, 24 bls. í hvert sinn, auk kaupu og auglýsinga.

Kostar einn dollar um árið. Borgist fyrirfram.

ÚTGEFENDUR: NOKKRIR ÍSLENDINGAR Í VESTURHEIMI.

Afgreiðslustofa blaðsins: 582 Sargent Avenue.

RITSTJÓRI: Rögnvaldur Pétursson, 533 Agnes Street.

PRENTARI: Gísli Jónsson, 582 Sargent Ave.